

Metsänomistajaseminaari 15.12.2010

Maa- ja metsätalousministeri Sirkka-Liisa Anttila

Metsätalouden kannattavuuden parantaminen

Hyvät metsänomistajaseminaarin osallistujat,

Elämme nyt aikaa jolloin metsäalalle kuuluu vaihteeksi hyvää. Maailmantalouden elpyminen syvän laman jälkeen on tapahtunut yllättävän nopeasti, Suomessa se on tapahtunut metsäteollisuuden ja nyt myös muiden teollisuudenalojen vetämänä. Metsäteollisuuden viennin arvo näyttää tilastojen valossa ylittävän tänä vuonna 10 miljardia euroa, kun se viime vuonna oli 8,5 mrd. euroa. Tilanne on siis parantumassa merkittävästi.

Talouden nousun vaikutukset näkyvät myös metsässä, puukauppa on käynyt varsin hyvin aivan viime aikoihin saakka. Talouden epävarmuustekijät ovat näkyneet viime viikkoina myös puukaupassa. Uskon kuitenkin, että ala elää edelleen vahvaa nousukautta.

Kantohinnat nousivat kysynnän kasvaessa, mutta ovat nyt puukaupan hiljenemisen myötä taas jonkin verran notkahtaneet. Markkinat ovat siis toimineet ja tämän vuoden hakkuumäärä tulee olemaan normaalivuoden tasolla, noin 50 miljoonaa kuutiometriä. Sen lisäksi puuta tuotaneen tänä vuonna kymmenkunta miljoonaa kuutiometriä.

Maa- ja metsätalousministeriön johdolla yhdessä alan toimijoiden ja metsänomistajien edustajien kanssa uudistimme juuri Kansallisen metsäohjelman. Sen keskeisiksi tavoitteiksi nostettiin juuri metsätalouden kannattavuuden vahvistaminen, sen ohelle metsiin perustuvan teollisuuden kilpailukyvyyn parantaminen ja metsien monimuotoisuuden vahvistaminen.

Osana uudistettua ohjelmaa nostimme kotimaisen puun hakkuutavoitteen 65-70 miljoonaa kuutiometriin alun perin suunnitellusta 60-65 miljoonasta. Perusteena oli nimenomaan metsäteollisuuden viesti puun tarpeesta ja myös investointihalukkuudesta Suomeen. Toivomme, että nämä tavoitteet voidaan toteuttaa. Kasvanut tavoite vaatii kuitenkin lisäinvestointeja puuta käyttävään teollisuuteen ja varmistaa toteutuessaan kannattavan metsätalouden ja puun kysynnän.

Hakkuumahdollisuutemme antavat hyvät mahdollisuudet alan kasvuun ja lisäinvestointeihin puun käyttöön. Metsämme kasvavat noin 100 miljoonaa kuutiometriä vuodessa, kestävät hakkuumahdollisuudet ovat noin 70 miljoonaa kuutiometriä vuodessa ja ne kasvavat edelleen noin 80 miljoonaa kuutiometriin kymmenen vuoden kuluessa. Kotimaisen puun käyttö on ollut noin 55-60 miljoonaa kuutiometriä hyvinä vuosina, joten tilaa uusinvestoinneille todella on.

Metsäalan koko arvoketjun, siis myös metsätalouden kannattavuuden, eräs perusta on puuhun perustuvan tuotannon arvossa ja erityisesti tuotteiden viennissä. Toimialan analyysien mukaan parhaat kasvun mahdollisuudet metsäteollisuudessa ovat nimenomaan puutuotealan kansainvälisessä kasvussa, biojalostamoissa, biokemikaaleissa ja puuenergian tuotannossa. Kaikki nämä tuovat uusia jalostusmahdollisuuksia ja sitä kautta lisäarvoa puuraaka-aineelle. Puhuisinkin metsäteollisuuden sijasta mieluummin puuraaka-aineeseen perustuvasta biotaloudesta koska yhä useammat tuotteet ovat ja tulevat olemaan perinteisen metsäteollisuuden ohella kemian- ja energiateollisuuden tuotteita. Tämä toimialan laajentaminen ja jalostusarvon nosto tuovat lisää kysyntää puulle ja myös puustamaksukykyä.

Nykyinen hallitus on panostanut merkittävästi koko metsäalan arvoketjun kehittämiseen. Kuten mainitsin, Kansallinen metsäohjelmamme tukee metsätalouden kehittymistä kilpailukykyisemmäksi ja sen ohella työ- ja elinkeinoministeriön metsäalan strateginen ohjelma tukee teollisuuden toimintaedellytysten parantamista. Nämä ohjelmat toimivat nyt hyvin synkronoituna kokonaisuutena. Metsäalan strateginen ohjelma on käynnistänyt useita kehittämishankkeita yhteistyössä alan toimijoiden kanssa kuten esimerkiksi puurakentamismääräysten uudistamisen ja alan yrityksille suunnatun Tekesin Puuska -kehittämishankkeen. Olemme saaneet aikaan kasvavan kiinnostuksen esimerkiksi puukerrostalojen rakentamiseen, niitä hankkeita on nousemassa eri puolilla Suomea. Nyt haetaan vielä kehityksen tueksi erilaisia riskirahoitusmahdollisuuksia mm. Teollisuussijoituksen kautta. Korostan, että tarvitsemme alalle uusia ajatuksia, innovaatioita, uusia tuotteita ja erityisesti investointeja.

Hyvät kuulijat

Mitä sitten voidaan tehdä metsässä metsätalouden kannattavuuden parantamisessa. Mahdollisuuksia on paljon ja omalta osaltani olen käynnistänyt useita prosesseja, jotka tähtäävät metsänomistuksen kannattavuuden parantamiseen - joko suoraan tai välillisesti.

Osana hallituksen uusiutuvan energian kokonaispakettia, käynnistimme uuden pienpuun energiaturun valmistelun ja eduskunta hyväksyi sen budjetin yhteydessä. Uuden tuen tavoitteena on tukea sekä energiapuun että teollisuuden ainespuun kysyntää ja myös tarjontaa. Tuen määrä tulee olemaan 10 euroa/ m³ energiakäyttöön menevälle jakeelle nuorten metsien harvennuksista ja ensiharvennuksista kertyvälle puulle. Tällä tavoin pyrimme varmistamaan sekä metsien hyvän hoidon laadukkaasti sahapuun tuottamiseksi että energiapuun kasvavan käytön. Energiapuun on jo nyt, mutta jatkossa vielä tärkeämpi uusi puutavaralaji, joka tuo lisätuloja metsänomistajille ja parantaa ensiharvennusten kannattavuutta ja houkuttelevuutta korjuukohteina.

Samassa yhteydessä uudistettiin myös Kemera-lainsäädäntöä, jolla kohdennetaan tukea aikaisempaa paremmin nuorten taimikoiden hoitoon. KEMERA-lainsäädäntö yhteensovitettaen uuteen pienpuun energiaturun tukeen niin, että nämä kaksi instrumenttia tukevat toisiaan nuorten metsien hoidossa ja energiapuun hankinnassa. Kemera-rahoitukseen saimme hankittua vuoden 2010 neljänteen lisäbudjettiin 8 miljoonaa euroa eli vuoden 2010 Kemera-rahoitus on yhteensä noin 80 miljoonaa euroa. Lisäksi vuoden 2011 budjetin täydennyksenä lisättiin Kemera-varoja yli 3 miljoonaa euroa. Uuden

pienpuun energiatuen määrä vuodelle 2011 on 13,5 miljoonaa euroa ja kasvaa edelleen tulevien vuosien aikana metsähakkeen korjuumäärien kasvaessa. Ensi vuonna on siis käytettävissä varoja metsänhoitotöihin ja energiapuun korjuuseen lähes 90 miljoonaa euroa!

Määrärahojen lisäyksestä huolimatta on kuitenkin selvää, että Kemera-lainsäädäntöä on syytä selkiyttää ja kohdentaa aikaisempaa tehokkaammin vaikuttaviin työlajeihin ja nimenomaan työsuorituksiin metsissä. Aloitamme tämän tarkastelun maa- ja metsätalousministeriössä vuoden 2011 aikana yhdessä alan järjestöjen kanssa.

Puumarkkinoiden toiminta ja vakaus ovat hyvin tärkeitä asioita metsänomistajien ja toki myös puuta käyttävän teollisuuden kannalta. Maa- ja metsätalousministeriö käynnisti puumarkkinoiden toiminnan tasapainottamiseksi ja kehittämiseksi puumarkkinatyöryhmän, jossa ovat mukana alan keskeiset toimijat - sekä puun ostajat että myyjät. Työryhmän tarkoituksena on toimia yhteistyöfoorumina, jossa voidaan avoimesti hakea ratkaisuja puumarkkinoiden ongelmakohtiin.

Työryhmä on aluksi paneutunut puukaupan hintatietojen parantamiseen ja tarkentamiseen. Hintainformaatio onkin parantumassa merkittävästi kun Metla alkaa ensi vuoden alusta kerätä puutavaran hintatietoja erikseen kasvatus- ja päätehakkuista hieman aikaisempaa tarkemmalla alue- ja puutavaralajijaolla. Tavoitteena on parantaa hintainformaatiota ja sen avulla saada puukauppa käymään tasaisemmin ja luotettavammin molempien kaupan osapuolien kannalta. Uskon, että parempi hintainformaatio auttaa metsänomistajia puukaupan päätöksenteossa.

Hintainformaation parantamisen lisäksi työryhmä tarkastelee keinoja puun hintariskin jakamiseksi indeksien käyttönotolla. Tavoitteena on löytää keinoja suurien hinta- ja määräreilahtelujen tasapainottamiseksi. Tämä olisi molempien osapuolien etu pitkällä tähtäimellä. Metsänomistajien kannalta olisi hyvä löytää uusia sopimusehtoja, jotka parantaisivat puun myyjän asemaa puukauppatilanteessa, eikä hänen tarvitsisi yrittää löytää aina huippuhinnan ajankohtaa. Tämä tasaisi puukaupan suuria vaihteluja. Uuden toimintamallin löytäminen voi vaatia uutta ajattelua, mutta rohkaisisin nyt vaikka ensivaiheessa hintaindeksien käytön kokeiluun. Muilla raaka-ainemarkkinoilla indeksien käyttö markkinan tasaajana on arkipäivää.

Hyvät metsänomistajat

Olemme käynnistäneet myös metsälain uudistamistyön, joka tähtää metsänkäsittelymenetelmien monipuolistamiseen. Tämän työn tavoitteena on antaa metsänomistajille enemmän vaihtoehtoja metsäomaisuutensa käsittelyyn ja lisätä hänen päätösvaltaansa. Julkisuudessa on asian tiimoilta liikkunut enimmäkseen vaatimuksia laajentaa vaihtoehtoja "pehmeämpään" suuntaan. Näiden vaatimusten ohella pidän yhtä tärkeänä sitä, että löydetään metsänkäsittelymalleja myös niille metsänomistajille, jotka haluavat harjoittaa, omasta lähtökohdastaan katsoen, mahdollisimman kannattavaa metsätaloutta. Tämä voi joissakin tapauksissa tarkoittaa lyhyempiä kiertoaikoja, voimakkaampia harvennuksia tai hallittua yläharvennusta.

Työryhmän työn tavoitteena on myös linjata, kuinka otetaan huomioon niiden metsänomistajien tavoitteet, jotka korostavat metsissään maisema- ja virkistysarvoja.

Tässä yhteydessä on tarkasteltava ns. eri-ikäisrakenteisen metsän kasvatusta eräänä vaihtoehtona. Siihenkin tarvitaan selkeät reunaehdot. Työryhmässä käytyjen keskustelujen pohjalta on tullut selväksi, että kaiken kaikkiaan sääntelyä ja byrokratiaa tulee vähentää ja luottaa entistä enemmän metsänomistajien omaan kykyyn tehdä järkeviä päätöksiä oman metsäomaisuutensa käytössä. Selkeät pelisäännöt on kuitenkin oltava ja edelleen metsien uudistamisvelvoite nähdään oleellisena osana kestävänsä metsätalouden lainsäädäntöä.

Mitä sitten yksittäinen metsänomistaja voi tehdä oman metsätaloutensa kannattavuuden parantamiseksi? Kannattavuutta voi parantaa huolehtimalla kustannustehokkaasta metsien uudistamisesta, joko viljellen tai luontaisesti kasvupaikasta riippuen. Nopea uudistaminen tuottaa parhaan tuloksen. Mutta tärkein metsänkasvattamisen vaihe on edelleen oikea-aikainen taimikonhoito, josta ei pidä tinkiä. Siihen on myös saatavissa Kemera-tukea, joka metsänomistajien kannattaa hyödyntää. Tulemme huolehtimaan siitä, että rahoitusta on saatavissa jatkossakin tähän metsänkasvatuksen tärkeimmän vaiheen tukemiseen.

Kuten aiemmin totesin, energiapuun kasvava kysyntä parantaa ensiharvennusten kannattavuutta aikaisempaan verrattuna. Kasvatushakkuissa kannattaa soveltaa yläharvennusta silloin kun siihen on mahdollisuus ja uskoisinkin, että sen käyttö vakiintuu nyt uusittavina olevien metsänkäsitteilysuositusten myötä. Koko metsälöä tarkastellen kannattavuutta voi parantaa panostamalla metsien hoitoon kustannustehokkaasti. Tämä tarkoittaa taimikonhoitotöiden oikeaa ajoitusta ja uudistamismenetelmien valintaa kasvupaikan antamien mahdollisuuksien puitteissa. Riskien pienentämiseksi on syytä kasvattaa eri puulajeja ja myös kasvupaikan sen sallimalla sekapuustoja. Erityisesti koivun kasvatuksen elpyminen edellyttää maanomistajien ja metsästäjien tiivistä yhteistyötä. Hirvikantaa tulee voida vähentää siten, että myös rauduskoivun kasvatusta on sille sopivilla mailla mahdollista.

Metsätalouden pitkä kiertoaika heikentää ennustettavuutta, eikä meistä kukaan osaa arvioida puumarkkinoita useamman vuosikymmenen ajalle. Varminta on siis pienentää riskejä kasvattamalla kasvupaikan mukaisia puulajeja. Kirves on metsien paras hoitaja edelleen, vai pitäisikö nykyisin sanoa että se on hakkuukone. Huolehtimalla metsien kasvukunnosta hakkuilla varmistaa samalla kannattavan jatkuvan tulovirran. Valtio tulee vastaan ja tukee metsätalouden investoinneissa ja tuet kannattaa toki täysimääräisesti hyödyntää.

Lopuksi haluaisin vielä todeta, että elämme metsätaloudessa vahvan muutoksen aikaa. Metsiin perustuvan teollisuuden rakenne on muuttumassa ja samalla metsänomistajakunnan rakenne ja tavoitteet muuttuvat. Valtio pyrkii tukemaan muutoksia vahvalla kehittämisotteella alan hallintoon, metsätalouden kannattavuuden parantamiseen sekä metsiin perustuvan teollisuuden toimintaedellytysten kehittämiseen. Samanaikaisesti painotamme metsänomistajien omaa päätöksentekovaltaa ja omia tavoitteita metsäomaisuutensa hoidossa. Meillä on paljon mahdollisuuksia hyödyntää jatkossakin ekologisesti kestävää puuraaka-ainetta hyvinvoinnin lisäämiseksi. Haasteita on paljon ja niihin on tartuttu.

Kiitos mielenkiinnosta!